

Схвалений Комітетом законопроект № 4128-д щодо зміни релігійними громадами підлеглості, який фактично є новою редакцією проекту № 4128, має суттєві недоліки, які потребують усунення під час підготовки до другого читання.

Про це [Інститут релігійної свободи](#) заявив у середу після засідання Комітету Верховної Ради з питань культури і духовності, який рекомендував парламенту прийняти суттєві зміни до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» одразу в цілому – без розгляду в другому читанні.

[Законопроект № 4128-д](#) був зареєстрований у парламенті цього ж дня, 16 січня (автори – М.Княжицький, І.Подольак, В.Єленський), та по суті є новою редакцією проекту № 4128, щодо якого раніше [ІРС висловив низку зауважень](#)

у своєму експертному коментарі.

Одним з найбільших недоліків законопроекту № 4128-д є запровадження нової перереєстрації всіх релігійних організацій через вимогу привести їхні статuti у відповідність до нового закону впродовж року з моменту набрання ним чинності. Слід нагадати, що перереєстрація релігійної організації вимагає нотаріального засвідчення кожного з підписів на новій редакції статуту та на протоколі загальних зборів релігійної організації, що передбачає величезні фінансові витрати для віруючих.

Правозахисники наголошують, що в такій делікатній сфері, як зміна порядку реєстрації релігійних організацій, не можна діяти поспіхом, адже закон вплине на діяльність понад 35 тисяч релігійних організацій різних конфесій. Крім цього, пропонувані зміни розроблялися без участі громадськості, зокрема зацікавлених релігійних організацій, та на момент засідання Комітету не були опубліковані для широкого загалу.

Інститут релігійної свободи закликає Верховну Раду врахувати такі юридичні зауваження під час підготовки законопроекту № 4128-д до другого читання:

1. Нова редакція законопроекту зберегла положення про можливість внесення змін і доповнень до статутів релігійних організацій, що суперечить п. 11 ч. 1 статті 15 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», який передбачає державну реєстрацію лише нової редакції статуту юридичної особи.
2. Положення законопроекту про те, що “рішення про зміну підлеглості та внесення відповідних змін до статуту ухвалюються не менш як двома третинами від кількості членів релігійної громади” неможливо буде реалізувати на практиці у тих релігійних громадах, які не мають фіксованого членства, а функції загальних зборів виконують парафіяльні ради чи інші подібні керівні органи.
3. Положення законопроекту про те, що “рішення про зміну підлеглості та внесення відповідних змін до статуту засвідчується підписами членів відповідної релігійної громади, присутніх на таких загальних зборах”, неможливо буде реалізувати на практиці у багаточисельних релігійних громадах із десятками, сотнями або тисячами членів,

підписи яких необхідно засвідчувати нотаріально за відповідну плату за кожен підпис.

Слід зауважити, що справжність підписів на протоколі загальних зборів релігійної громади, яким затверджується нова редакція статуту, повинна бути нотаріально засвідчена відповідно до п. 6 ч. 1 статті 15 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань». При цьому скасування цієї вимоги Верховна Рада не підтримала під час розгляду законопроекту № 6642 у вересні 2018 року.

Читайте також: [Реєстрація церков по-новому](#)

4. Доповнення до чинної ч.3 статті 8 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» вбачаються зайвими та такими, що можуть призвести до неоднозначного тлумачення органами влади на практиці, а відтак – до корупції. Оскільки законопроект не дає відповіді, чи певні види діяльності релігійної громади відтепер будуть розцінюватися як діяльність юридичної особи, а також у який спосіб і які органи влади релігійна громада має повідомити про своє утворення “у випадку здійснення діяльності як юридична особа”.

5. Змінюючи порядок реєстрації статутів релігійних організацій, законопроект № 4128-д не дає відповіді щодо юридичного статусу осіб, які виступили засновниками релігійної громади та подали документи на реєстрацію (не менше 10 чоловік): чи вони втрачають статус засновників після державної реєстрації, чи у разі відсутності когось із них релігійна організація має замінити цього засновника іншою особою, чи мають засновники якісь повноваження в управлінні релігійною громадою та щодо оформлення установчих документів?

6. Новоутворена релігійна громада не зможе виконати вимогу ч. 4 статті 14 Закону (в редакції проекту № 4128-д) щодо подання “належним чином засвідченої копії документа про право власності чи користування приміщенням”, оскільки ще не набувши статусу юридичної особи неможливо релігійній громаді набути будь-які майнові права.

7. Безальтернативна вимога для монастирів, релігійних братств, місіонерських товариств (місій), духовних навчальних закладів подати документи про підтвердження

права власності чи користування приміщенням, за адресою якого вказується їхнє місцезнаходження, є невинуватеною обтяжуючою перешкодою для їхньої релігійної діяльності.

8. Вимога законопроекту подавати на реєстрацію разом із новою редакцією статуту релігійної громади також список усіх учасників загальних зборів є, з одного боку, невинуватеною втручанням у внутрішні справи релігійної громади, порушенням права віруючих на конфіденційність щодо їхніх релігійних поглядів та, з іншого боку, надмірною обтяжуючою вимогою для збереження статусу юридичної особи. “Процедури, які надають релігійним громадам... доступ до отримання статусу юридичної особи, не повинні передбачати обтяжливих вимог. Серед таких вимог, які не відповідають міжнародному праву, можна назвати... вимогу, щоб заява про реєстрацію була підписана усіма членами релігійної організації”, – зауважується у п. 25 «Рекомендацій щодо правосуб’єктності релігійних громад та громад, які дотримуються певних переконань», виданих ОБСЄ/БДІПЛ у 2015 році.

9. Вимогу законопроекту подавати “оригінал чи належним чином засвідчену копію чинної на дату подачі документів редакції статуту” неможливо виконати для тих релігійних організацій, статuti яких державний реєстратор оприлюднив в електронній версії на порталі Міністерства юстиції без повернення засвідченого оригіналу. Адже в цьому випадку релігійні організації можуть надати під час перереєстрації лише код доступу до результату надання адміністративної послуги (код доступу до електронної версії їхнього статуту).

10. Законопроект № 4128-д передбачає, що однією з причин повернення поданих на реєстрацію документів без розгляду є “оформлення їх без дотримання встановлених вимог”. Однак при цьому не вказується, чи ці вимоги обмежуються Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації», чи іншими законами, чи власними вимогами центральних або місцевих органів державної влади.

11. Проект передбачає, що органи влади під час розгляду поданого на реєстрацію статуту можуть пропонувати релігійній організації в межах строків, встановлених законом, усунути виявлені недоліки. Однак при цьому не вказується в який спосіб орган державної влади повідомляє про це релігійну організацію (телефоном, електронною поштою чи листом) та в якій формі викладає свої зауваження (усно чи письмово).

12. У законопроекті відсутня норма про те, що органи влади у разі прийняття рішення про повернення поданих на реєстрацію документів без розгляду або про відмову в реєстрації статуту повинні надати релігійній організації письмовий висновок із вичерпним переліком зауважень до поданих документів із посиланням на конкретні норми законодавства України, які недотримані, та чітким поясненням у чому саме полягає недотримання законодавства.

13. Законопроект також не дає відповіді, чи можуть релігійні громади входити до складу одразу кількох релігійних об'єднань або засновувати міжконфесійні релігійні об'єднання, що практикується на сьогодні в Україні.

14. Абзаци 15, 27-31 статті 8 Закону (в редакції законопроекту № 4128-д) містять термінологічні помилки, оскільки помилково використовується поняття “релігійна організація” замість конкретних видів релігійних організацій.

15. Поправки до статті 18 Закону щодо заборони “вчиняти будь-які дії, наслідком яких може стати відчуження майна релігійної організації, зокрема його продаж, обмін, застава, встановлення іпотеки, безоплатна передача у власність та управління інших осіб, до завершення процедури зміни підлеглості” мають суттєві техніко-юридичні недоліки. Зокрема, не визначають чітко момент початку і завершення процедури зміни підлеглості релігійної організації, а також не містять правового механізму реалізації цієї заборони на практиці.

16. Неправомірною є вимога законопроекту № 4128-д щодо подання релігійною громадою під час перереєстрації "оригіналу свідоцтва, виданого органом реєстрації статуту", оскільки законодавство України ніколи не встановлювало і не встановлює зараз такого документа як "свідоцтво про реєстрацію статуту релігійної організації", а тому органи влади не вправі вимагати надання цього документу.

“З огляду на наявні суттєві недоліки, які містять ризики для обмеження релігійної свободи та ускладнення релігійної діяльності в Україні, закликаємо Верховну Раду виправити недоліки проекту Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи), реєстр. № 4128-д, під час його підготовки до другого читання”, – наголошує ІПС у зверненнях до Голови Верховної Ради та керівництва парламентських фракцій.

Крім цього, проект № 4128-д містить низку доповнень до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» з метою запровадження "єдиного вікна" для реєстрації релігійних організацій як юридичних осіб.

Для кращого опрацювання цього законопроекту до другого читання ІРС пропонує залучити Робочу групу з узагальнення пропозицій, напрацювань і підготовки проектів законодавчих актів щодо свободи совісті в Україні, створену 25.11.2015 року при Комітеті з питань культури і духовності, а також зацікавлених представників Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, інших конфесій.

Підписуйтеся на сторінку ІРС в [Facebook](#) і [Twitter](#) – експертний погляд на законодавство і релігійне життя в Україні та світі.

Інститут релігійної свободи, Київ

www.irs.in.ua